

TEKNOLOGIYA TA'LIMI O'QUVCHILARGA POLITEXNIK BILIMLARNI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY VOSITASI SIFATIDA

Matyakubov X.R

UrDU Texnologik ta'lim kafedrası dotsenti

Matkarimov A.F

UrDU Stajor-tadqiqotchi

Mayliev U.B.

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (texnologik ta'lim) yo'nalishi 2-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7450517>

Annotatsiya. Maqolada texnologiya mashg'ulotlarida o'quvchilarga politexnik ta'lim berishning dolzarb muammolari yangi ishlab chiqarish texnologiyalarni rivojlanishi politexnik ta'lim mazmuniga bo'lgan extiyojning oshishiga va uni mazmun jixatdan yangilashga sabab bo'layotgani yoritilgan. Shuningdek politexnik ta'limni ishlab chiqarishda tutgan o'rni tabiiy fanlar bilan texnologik ta'limni bog'lash orqali o'quvchilarga politexnik ta'lim berishni imkoniyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: politexnik ta'lim, ishlab chiqarish, texnologiya, politexnik tamoil, mehnat texnikasi, Davlat ta'lim standarti, kasb-hunar, mehnat tayyorgarligi, texnik taraqqiyot, bilim, ko'nikma, malaka.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОСНОВНОЕ СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ

Аннотация. В статье освещены актуальные проблемы обеспечения политехнического образования обучающихся в технологических классах, развитие новых производственных технологий обуславливает повышение востребованности содержания политехнического образования и его обновление в содержательном плане открыты возможности предоставления политехнического образования студентам.

Ключевые слова: политехническое образование, производство, технология, политехнический принцип, техника труда, Государственный образовательный стандарт, профессия, трудовое обучение, техническое развитие, знания, умения, квалификация.

TECHNOLOGICAL EDUCATION AS THE MAIN MEANS FOR FORMING POLYTECHNICAL KNOWLEDGE OF STUDENTS

Abstract. The article highlights the current problems of providing polytechnic education to students in technology classes, the development of new production technologies causes an increase in the demand for the content of polytechnic education and its renewal in terms of content. By connecting technological education with natural sciences, the possibilities of providing polytechnic education to students have been opened.

Keywords: polytechnic education, production, technology, polytechnic principle, labor technique, State educational standard, profession, labor training, technical development, knowledge, skill, qualification.

Zamonaviy ilmiy-texnikaviy taraqqiyot sharoitida, bilimlar hajmi har yili jadal o'sib borayotgan bir sharoitda, o'quv jarayonini shunday qurish kerakki, maktab tomonidan yangi bilim, ko'nikma va malakalarni mustaqil ravishda o'zlashtirish uchun maksimal shart-sharoitlar yaratilmog'i lozim. Buning uchun o'quvchilar bilim, ko'nikma va malakalarni nafaqat puxta

egallashlari, balki ularni yangi ishlab chiqarish sharoitlarida qo'llay olishlari uchun moslashuvchan bo'lishi kerak.

Bunga ta'limdagi politexnik yo'nalish tufayli erishiladi, ya'ni o'quvchilar zamonaviy ishlab chiqarish asoslarini umumiy tushunish fonida bilim, ko'nikma va malakalarni egallaydilar, xamda turli mehnat qurollarini, texnologik jarayonlarni tahlil qilish, ularning samaradorligini aniqlash qobiliyatini shakllantirish ham yordam beradi.

Texnologiya ta'limi sharoitida bilim, ko'nikma va malakalarning mustahkamligiga, eng avvalo, yangi o'quv materialini samarali bayon etish hisobiga erishiladi. Ko'nikma va malakalarning mustahkamligini ta'minlash uchun zamonaviy o'quv qurollari mashqlarni bajarish uchun yangi texnika va texnologiyalarga ega zamonaviy o'quv ustaxonalaridan foydalanish katta ahamiyatga ega.

Mehnatga tayyorgarlik o'quvchilarga politexnika ta'limining umumiy tizimining elementlaridan biridir, bu esa o'quvchilarning tashqi xilma-xillik bilan har xil ishlab chiqarish jarayonlarida ko'p umumiylik, o'xshashlik borligini tushunishlariga olib keladi.

Politexnika tamoyili texnologiya ta'limining shunday tuzilishini taqozo etadiki, o'quvchilarda zamonaviy ishlab chiqarishning umumiy ilmiy asoslari haqidagi bilimlar shakllantirilsin, ular ishlab chiqarish-texnik faoliyatning ko'p sohalarida qo'llaniladigan umumlashtirilgan ko'nikmalarga ega bo'lsin.

Ya'ni bu tamoil quyidagilarni nazarda tutmog'i lozim:

-o'quvchilarga ustaxonalarda o'qish jarayonida egallagan texnik bilim va ko'nikmalarning universalligini ko'rsatish;

-bu bilim va ko'nikmalarni yangi ishlab chiqarish sharoitida qo'llash zarurligini ko'rsatish;

-mehnat texnikasini o'zlashtirish mehnatga o'rgatish jarayonida va fan va texnika bo'yicha darsdan tashqari ishlarga aloxida e'tibor qaratish;

-o'quv ustaxonalarida fan va mehnat asoslarini o'qitishning bog'liqligi politexnika tamoyilini amalga oshirishning asosiy belgilovchi vositasidir.

Matematika va chizmachilik, kimyo va fizika fanlaridan bilimlardan foydalanish mehnat vazifasiga sun'iy qo'shimcha sifatida emas, balki uning tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi. Politexnik bilimlarni olish asosidagi ijodiy ish o'quvchilar tomonidan tanlangan ishchi kasblarga oid mahoratning namoyon bo'lishining asosiy omili hisoblanadi. O'quvchilarning politexnik dunyoqarashini chuqurlashtirish va kengaytirishni o'quv jarayonining politexnik yo'nalishi ta'minlaydi. Bunga o'quv materialini to'g'ri tanlash va uni o'rganish jarayonida to'g'ri tahlil qilish orqali erishiladi.

O'quv jarayonining politexnika yo'nalishini ta'minlash uchun shunday didaktik vaziyatni yaratish kerakki, unda alohida aniq ishlab chiqarish jarayonlari misolida zamonaviy sanoat yoki qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining umumiy asoslari o'rganiladi.

O'quv ustaxonalaridagi mashg'ulotlarni o'z ichiga olgan texnologiya ta'limi DTS Texnologiya va dizayn yo'nalishi asosiy 5 ta bo'limni o'z ichiga oladi:

-yog'ochga ishlov berish texnologiyasi, metallga ishlov berishtexnologiyasi;

-elektrotexnika ishlari;

-ro'zg'orshunoslik asoslari;

-polimer materiallarga ishlov berish texnologiyasi;

Davlat ta'limi standartidagi qayd etilgan barcha mehnat turlari zamonaviy ishlab chiqarishda katta o'rin tutadi. Ular ko'pchilik korxonalarda tarkibiy qismlar, agar asosiy

bo'lmasa, yordamchi ishlab chiqarish jarayonlari sifatida foydalaniladi. Shu sababli, ushbu mehnat turlari orqali o'quvchilar bir butun sifatida moddiy ishlab chiqarish haqida tasavvurga ega bo'ladilar.

Odatda DTS ning mazmuni har bir o'qituvchi tomonidan politexnik tahlildan o'tkazilishi kerak, ya'ni yog'ochga ishlov berish texnologiyasini o'rganishda o'quvchilar yog'ochga ishlov beruvchi qo'l asboblari, mexanizatsiyalashgan qo'l asboblari, mexanik ishlov beruvchi dastgoxlar ularning vazifasi tuzilishi ishlash prinsipiga oid politexnik bilimlar shuningdek ularni ishlab chiqarishdagi o'rni ishlatilish soxalari tog'risida politexnik ko'nikmalarga ega bo'lishlari lozim.

Shunday qilib maktabda politexnika ta'limi o'quvchilarni nazariy va amaliyotda zamonaviy ishlab chiqarishning asosiy ilmiy tamoyillari va ijtimoiy va ishlab chiqarish munosabatlarining xususiyatlari bilan tanishtirish, samarali texnologiya ta'limi, mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, o'quvchilarning kasbiy yo'nalishini ta'minlaydi, kelgusida mehnat faoliyati yo'lini ongli ravishda tanlashga hissa qo'shadi, keyingi kasbiy tayyorgarlik uchun asos, poydevor yaratadi.

REFERENCES

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi Toshkent 2017y
2. Yo'ldoshev J.G., Hasanov S.A. Pedagogik texnologiya. O'quv qo'llanma. – T.: «Iqtisodmoliya», 2009.
3. Mavlonova R. Pedagogika darsligi. – T.: «O'qituvchi», 2008. –215-b.
4. Mavlonova R.A., Sanaqulov X.R., Xodiyeva D.P. Mehnat o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. – T.: TDPU, 2007.
5. Pedagogik atamalar lug'ati. – T.: «Fan», 2008.
6. Tolipov O'.Q., Usmonboyev S.A.. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. O'quv qo'llanma. – T.: «Fan va texnologiya», 2006.
7. Falsafa: ensiklopedik lug'at. – T.: O'MEDIN, 2010.
8. Абдумавлонова Ф. Х., Сейтов А. Ж. СХЕМЫ ГОРНЕРА НА МАТЕМАТИЧЕСКОМ ПАКЕТЕ MathCAD //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. CSPI conference 3. – С. 811-816.
9. Сейтов А. Ж., Абдумавлонова Ф. Х. Решение геометрических задач с помощью математического пакета MAPLE //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 933-941.
10. Abdumavlonova F. THE CONCEPT OF THREE-DIMENSIONAL SPACE AND CONSTRUCTION OF VOLUMETRIC BODIES ON THE MATHEMATICAL PACKAGE GEOGEBRA //Science and Innovation. – 2022. – Т. 1. – №. 8. – С. 938-950.
11. Сейтов А. Ж., Абдумавлонова Ф. Х. ПРИМЕНЕНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОГО ПАКЕТА MATHCAD ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ УРОКА НА ТЕМУ «ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЕ МОДЕЛИ» В 11-КЛАССЕ //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 8. – С. 153-160.